

ENKELE VERANDERINGEN IN DE AMERIKAANSE LANDBOUWVOORLICHTING

Ir. A. W. VAN DEN BAN

Landbouwhogeschool, Wageningen, afdeling Sociologie en Sociografie

INLEIDING

In de westerse wereld veranderen de landbouw en het platteland zeer snel. Ook de landbouwvoorlichting moet dus een dynamisch karakter dragen om haar taak naar behoren te kunnen blijven vervullen.

Welke veranderingen zijn op dit moment in Nederland noodzakelijk en hoe kunnen deze wijzigingen het beste worden ingevoerd? We willen hier niet trachten deze vragen te beantwoorden, maar slechts enkele veranderingen in de Amerikaanse landbouwvoorlichting bespreken, waarmee we tijdens ons verblijf in de Verenigde Staten in aanraking kwamen. Mogelijk kunnen we zo een bijdrage leveren tot de discussie over bovengenoemde vragen.

De taak van de landbouwvoorlichtingsdienst is in de Verenigde Staten aanmerkelijk ruimer dan in Nederland. Deze dienst streeft niet alleen naar een verhoging van het technische peil van de landbouw, maar schenkt ook veel aandacht aan de huishoudelijke voorlichting en de jeugdontwikkeling (4-H clubwerk). De personeelssterkte van de Amerikaanse landbouwvoorlichtingsdienst is echter betrekkelijk gering. Men heeft slechts één voorlichter voor elke 425 mensen die in de landbouw werken (tegen één op de 300 in Nederland) Hierdoor kan men niet veel gebruik maken van bedrijfsbezoeken als voorlichtingsmethode, maar moet men zeer veel werken met massa- en groeps-methoden. Daarnaast wordt, vooral bij de huishoudelijke voorlichting en de jeugdontwikkeling, een groot deel van de voorlichting gegeven via de clubleiders.

De basis voor de organisatie van de voorlichting is de „county”, dat is een regerings-eenheid met gemiddeld ongeveer 60000 inwoners, dus aanmerkelijk meer dan onze gemeenten. De omvang van de staf waarover de voorlichting per county beschikt, varieert vrij sterk naar de grootte en de rijkdom van de county. Niet zelden heeft men in een county met ruim 2000 boeren een „county agent” met drie medewerkers: voor de landbouw, het jeugdwerk en de huishoudelijke voorlichting. Vooral op het platteland is de county agent in de regel een man van hoog aanzien en met een grote invloed op alle zaken, die het welzijn van zijn county in belangrijke mate beïnvloeden. Voor elke staat – dat is gemiddeld ca. 60 counties – heeft men aan de Universiteit met de landbouwkundige faculteit (Land Grant College) een 25 tot 100 specialisten, wier hulp de county agents in moeilijke gevallen kunnen inroepen en die grotendeels de nascholing van de voorlichters verzorgen. De federale regering heeft in Washington nog een betrekkelijk kleine staf voor de organisatie van de gehele voorlichtingsdienst, waarbij in totaal ca. 14000 voorlichters werken.

De voorlichtingsdienst wordt voor bijna de helft gefinancierd met federaal geld, voor ruim een kwart door de 50 Staten en voor de rest door de counties. De grootte van de subsidie die men van de federale regering krijgt, hangt o.a. af van de hoeveelheid geld

die men uit andere bronnen voor de voorlichting bijeen kan brengen. Op deze wijze hoopt men de plaatselijke belangstelling voor de voorlichting te vergroten. De counties hebben hierdoor op voorlichtingsgebied waarschijnlijk meer zelfstandigheid dan onze consulentschappen. Een nadeel is wel, dat men in de arme gebieden, waar men eigenlijk de meeste voorlichting nodig heeft, niet altijd over de beste voorlichting beschikt.

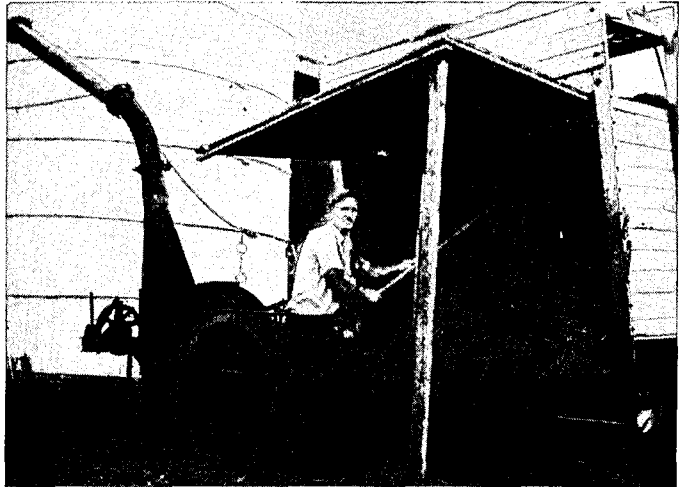
HET WERKTERREIN WORDT NOG RUIMER

Formeel heeft de landbouwvoorlichting al sinds 1914 tot taak „de mensen in de Verenigde Staten” te dienen, maar in het verleden heeft zij in hoofdzaak aandacht geschonken aan de plattelandsbevolking in het algemeen en de boeren in het bijzonder. Mede doordat ieder via plaatselijke belastingen bijdraagt in de kosten van de voorlichting, beginnen echter ook steeds meer anderen om diensten van de voorlichting te vragen. Hierdoor is de voorlichting meer aandacht gaan besteden aan de ontwikkeling van het hele gemeenschapsleven. Het verlangen om grotere bevolkingsgroepen van de voorlichting te laten profiteren wordt nog versterkt doordat de grens tussen stad en platteland in Amerika in een snel tempo verdwijnt. Nu vrijwel elk gezin één of meer auto's heeft, gaan steeds meer stedelingen ergens op het platteland wonen. Bovendien zijn een groot deel van de boerenbedrijven de laatste jaren te klein geworden, zodat veel boeren in de stad gaan werken, doch daarnaast blijven ze veelal nog op hun oude bedrijf boeren. Met een 40-urige werkweek in de fabrieken en een sterke mechanisatie van de landbouw blijkt dit best mogelijk te zijn. Hierdoor vindt men in de huishoudelijke clubs en de jeugdclubs van de voorlichting vaak tegelijk leden van boerengezinnen en van stedelijke gezinnen. Een commissie van landbouwvoorlichters uit het gehele land heeft zich nu onlangs de vraag gesteld, waarom men deze stedelijke gezinnen wel zou helpen en de armere gezinnen uit de achterbuurten niet, terwijl die de hulp van de voorlichting juist veel meer nodig hebben. In het rapport van deze commissie wordt dan ook dringend aangeraden dergelijke activiteiten uit te breiden tot de gehele bevolking.

DE GRENS TUSSEN STAD EN PLATTELAND verdwijnt snel, doordat de Amerikaan graag en vaak in een dergelijke buurt woont

LANDARBEIDERS ZIJN ER VRIJWEL NIETMEER; ook CLAYTON BRUINS, wiens voorouders uit de Gelderse Achterhoek kwamen, doet een groot deel van het werk op zijn gemengd bedrijf van 160 ha zelf

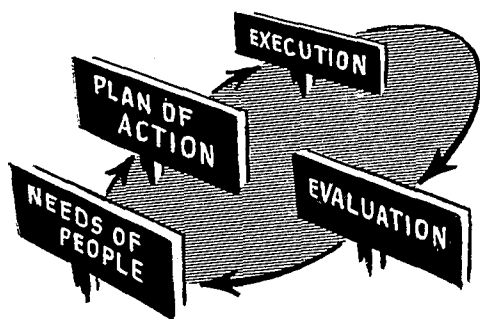
Daarnaast krijgen ook in Amerika de boeren een steeds kleiner deel van wat de consument voor de landbouwprodukten betaalt. In verband hiermee acht bovengenoemde commissie het van belang niet alleen voorlichting te geven aan de boeren, maar aan allen die zich met de verhandeling en verwerking van landbouwprodukten bezighouden.

Een dergelijke uitbreiding van de taak van de voorlichting brengt uiteraard organisatorische moeilijkheden met zich mede en het is nog niet geheel duidelijk op welke wijze deze opgelost zullen worden. De voorlichters in de county zijn nu reeds weinig gespecialiseerd. In deze uitbreiding schuilt dan ook het gevaar, dat de voorlichters veel minder sterk gespecialiseerd worden in een tijd dat de boeren zich snel specialiseren. De mogelijkheid bestaat dan, dat de boeren de voorkeur gaan geven aan de meer gespecialiseerde voorlichting van de handel. Misschien kan een deel van de boeren deze voorlichting van de handel alleen in voldoende mate krijgen door met verticale integratie een deel van hun zelfstandigheid prijs te geven.

Een voorbeeld van deze snelle specialisatie: In 1951 adviseerde de voorlichting in Noord Carolina, dat men minstens 300 kippen moest hebben om met winst eieren te kunnen produceren. Thans is het advies: minstens 5000 kippen. Dit betekent, dat acht jaar geleden de pluimveevoorlichting nog gegeven kon worden door de allround voorlichter, maar nu weten de enkele boeren die zich op deze eierproductie gespecialiseerd hebben veel meer van pluimveeteelt dan een dergelijke voorlichter.

PROGRAMMERING

De prestaties van een voorlichter hangen niet in de eerste plaats af van de vraag hoe hard hij werkt. Gewoonlijk is het belangrijker, dat hij zijn werk systematisch richt op de belangrijkste problemen van de boeren in zijn gebied. Voor het opsporen van deze problemen is het in de Verenigde Staten al sinds jaren de gewoonte, dat elke county agent één of enkele keren per jaar vergadert met een plaatselijke landbouwvoorlichtingsraad. Hier wordt dan een programma opgesteld van de onderwerpen, die in het komende jaar de meeste aandacht verdienen; dit programma wordt

DE vier STADIA VAN ELKE VOORLICHTINGSACTIE:

1. Opstellen over een bepaling van de behoeften van de mensen
2. Plan voor de actie
3. Uitvoering van dit plan
4. Evaluatie

Bron: Wilson and Gallup, *Extension Teaching Methods*, Extension Service Circular No. 495, U.S.D.A.

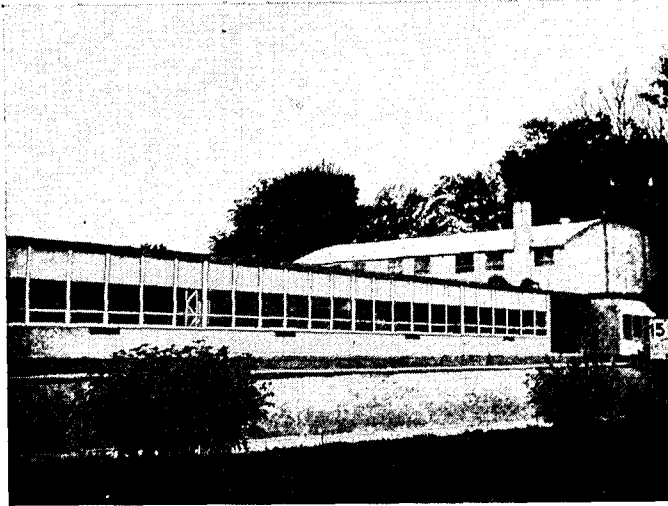
gewoonlijk in de plaatselijke pers gepubliceerd. Om met zo min mogelijk moeite de op dit gebied gewenste veranderingen in het gedrag van de boeren te bewerkstelligen, is het nodig zich af te vragen wat de boeren moeten ondervinden van de activiteiten van de voorlichtingsdienst. In de regel wordt een werkplan voor deze activiteiten alleen door de voorlichters opgesteld, want men mag niet van de boeren verlangen, dat zij over de hiervoor nodige gespecialiseerde kennis van de voorlichtingsmethodiek beschikken.

De ervaring is, dat deze programmering vooral effectief is, indien:

1. het programma gericht is op het ontwikkelen van de capaciteiten van de cliënten (dus niet het verlenen van diensten aan de cliënten);
2. het programma gebaseerd is op een nauwkeurige analyse van de situatie;
3. de programmering zelf tot een proces wordt gemaakt, dat leerzaam is voor de deelnemers;
4. het programma wordt opgesteld in overleg met een zo groot mogelijk aantal mensen uit het gebied zelf, en
5. men ervoor zorgt, dat het programma goed gecoördineerd is met de programma's van andere diensten.

Het voorlichtingsprogramma voor de hele staat is in de regel een samenvatting van de programma's van de verschillende counties. Men heeft dus niet een voorlichtingsraad voor de hele staat en zeker niet voor het hele land, die een programma opstelt dat in de counties gedetailleerd en uitgewerkt moet worden. Bovengenoemde federale commissie heeft wel iets op dit gebied gedaan, maar zij heeft slechts een tijdelijk bestaan gehad.

Het is duidelijk, dat men in de korte tijd die de county agent en zijn plaatselijke voorlichtingsraad jaarlijks voor de „program planning” beschikbaar hebben, geen grondige analyse kan maken van de behoeften aan voorlichting en van de mogelijkheden om hierin te voorzien. Men begint daarom nu met de zg. „program projection”, waarbij men een analyse maakt die enige overeenkomst vertoont met de agrarische welvaartsplannen in Noord-Brabant en Friesland. Op basis van deze analyse wordt een voorstel tot actie opgesteld. De voorbereiding van een dergelijk voorstel vraagt zoveel tijd, dat het niet mogelijk is dit elk jaar te doen; het is evenwel de bedoeling dit één keer in de vijf à tien jaar te herhalen. In de commissie voor deze „program

DE „HIGHSCHOOL” IN EEN DORP VAN CA. 1500 INWONERS; van de 100 leerlingen blijven er minstens 85 tot hun 18e jaar op school.

voorlichter voor de tuinen van de stedelingen. Deze extra voorlichter besteedt nu één maand per jaar aan voorlichting in het kader van het Farm and Home Development programma en elf maanden aan voorlichting voor de stedelingen.

Een moeilijkheid is in het algemeen, dat men de voorlichter niet eerst de nodige scholing heeft gegeven voor deze bijzondere bedrijfseconomische voorlichting. Ook heeft men in enkele staten niet iemand aangesteld, die verantwoordelijk is voor de wijze waarop dit programma wordt uitgevoerd en die de betreffende voorlichters tijdens hun werk hiervoor beter kan trainen. Bovendien heeft men in sommige staten vrijwel alleen mannelijke voorlichters voor het Farm and Home Development-werk aangesteld, zodat er van de integrale aanpak van bedrijf en huishouden niet altijd zoveel terecht komt als men aanvankelijk gewent had. Ten slotte vinden verschillende boeren, die niet aan dit programma deelnemen, het merkwaardig dat de deelnemers van de voorlichters een zekere voorkeursbehandeling krijgen. Door al deze moeilijkheden is de Farm and Home Development soms meer een intensivering van de voorlichting die men altijd al gegeven heeft, dan een nieuwe methode van bedrijfseconomische voorlichting.

Het blijkt, dat als men van hogerhand een nieuw voorlichtingsgebied wil openen, men hiervoor niet alleen geld beschikbaar moet stellen, maar ook precies moet weten wat men wil en op welke wijze men dit kan bereiken, m.a.w. ook voor een dergelijke verandering is programmering noodzakelijk. Dit is in Amerika moeilijker door te voeren dan in Nederland, daar de Amerikaan steeds bijzonder bang is iets van zijn plaatselijke autonomie te verliezen aan de federale regering. Het is daar zeker wenselijk bij deze programmering vertegenwoordigers van de voorlichtingsdiensten uit verschillende staten in te schakelen.

OPLEIDING VOOR DE LEIDERS VAN DE VOORLICHTING

Een moeilijkheid om aan Nederlanders uit te leggen welke opleiding de Amerikaanse landbouwvoorlichters hebben gehad, is het feit dat het gehele onderwijs in de Ver-

VERANDERINGEN IN DE AMERIKAANSE LANDBOUWVOORLICHTING

enigde Staten anders is georganiseerd dan in Nederland. Iedere Amerikaan gaat naar dezelfde middelbare school, de „highschool”, voor zover men althans voortgezet onderwijs volgt. In het Noorden van het land wordt dit evenwel door vrijwel iedereen tot zijn 18e jaar gedaan. Als men na zijn 18e jaar wil doorstuderen, gaat de overgrote meerderheid een universitaire studie volgen. Hierbij kan men dan ook tal van studierichtingen kiezen, die in Nederland alleen buiten het universitair milieu gevonden worden.

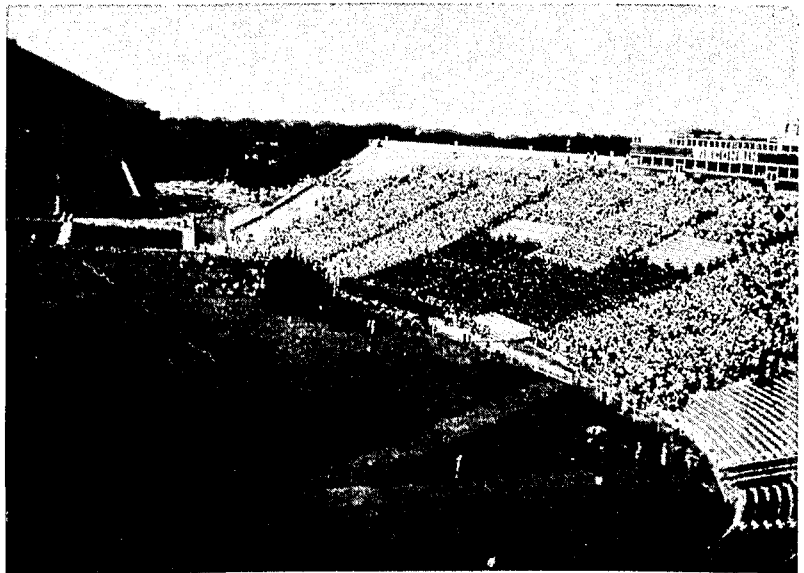
Als men de selectie aan de universiteit doorstaat, krijgt men na vier jaar de graad Bachelor of Science (B.Sc.) en weer ruim een jaar later Master of Science (M.Sc.). De universitaire eindgraad (Philosophiae Doctor, Ph. D.) wordt door een betrekkelijk gering aantal studenten behaald na 7 tot 9 jaar universitaire studie. Deze graad staat m.i. op een aanmerkelijk hoger niveau dan onze ingenieurstitel, terwijl de M.Sc. lager staat. Een groot deel van de kandidaten voor M.Sc. en Ph.D. heeft ettelijke jaren in de praktijk gewerkt, voordat zij hun studie weer opvatten.

De meeste county agents hebben een B.Sc., maar op het moment wordt voor aanstelling veelal een M.Sc. geëist. De leiders op hoger niveau worden gekozen uit de beste county agents. Men kent dus niet, zoals wij, een vrijwel onoverbrugbare kloof tussen middelbaar en hoger personeel.

In vele staten zijn alle voorlichters verplicht elke paar jaar een nascholingscursus van enkele weken aan de universiteit mee te maken. De leiders en ook een deel van de anderen hebben vaak enkele malen studieverlof genomen om hun studie aan de universiteit voort te zetten. Op deze wijze heeft een aanzienlijk deel van het personeel in de hogere rangen van de voorlichting een Ph.D. gehaald. Soms ook vonden zij de opleiding voor een Ph.D. te sterk gespecialiseerd voor een voorlichter, zodat zij wel een universitaire opleiding van een dergelijke duur hebben gevolgd, maar geen hogere graad hebben gehaald.

Tot voor kort was een moeilijkheid, dat de voortgezette studie in het algemeen gericht was op de behoeften van mensen die een plaats zochten in het onderzoek, en er

DE JAARLIJKSE UITREIKING
VAN 2500 DIPLOMA'S aan de
Universiteit van Wisconsin;
de kandidaten komen het rug-
bystadion binnen

geen programma bestond dat speciaal opleidde voor de leidende functies in de voorlichting. Daarom heeft men in 1955 aan de Universiteit van Wisconsin het „National Agricultural Extension Center for Advanced Study” gesticht om in deze leemte te voorzien. Hiervoor beschikte men over een gift van de Kellogg-Foundation van 1,2 miljoen dollar. Aan dit Center studeren nu geregeld omstreeks 30 studenten met 5 tot 25 jaar ervaring in de voorlichting en die reeds een functie bekleedden welke op zijn minst overeenkomt met die van onze landbouwconsulent.

Sommigen van hen behalen alleen hun Masters-graad, maar velen blijven nog ruim twee jaar langer om hun Ph.D. te halen. Men is tijdens deze studie betrekkelijk vrij om de vakken te kiezen die men zelf van belang acht, voorzover zij althans aan deze universiteit met ongeveer 16000 studenten gedoceerd worden. Opmerkelijk is echter, dat vrijwel niemand de inhoud van de voorlichtingsboodschap bestudeert, maar de belangstelling gericht is op de wijze waarop deze boodschap naar de boeren gebracht kan worden en op de organisatie van de voorlichtingsdienst. Op het gebied van de voorlichting zelf kan men een keuze maken uit meer dan 20 cursussen, o.a. programmering, toezicht uitoefenen, administratie, verbetering van programma's voor het onderwijs aan volwassenen e.d. Daarnaast kiest men vooral cursussen op het gebied van de sociologie, sociale psychologie, opvoedkundige psychologie, journalistiek, landbouwpolitiek, personeelsbeleid, bedrijfsbeheer e.d.

Zoals gezegd hebben de deelnemers aan deze cursussen vaak een zeer ruime ervaring in de voorlichting. Daarom is het in de regel niet zo, dat de docent spreekt en de student alleen maar mag luisteren, maar het onderwerp wordt gewoonlijk door de docent met zijn studenten besproken. Niet zelden geeft zelfs de student en niet de docent de inleiding voor de discussie.

Naast het volgen van deze cursussen wordt van de studenten verwacht dat zij ook onderzoek doen. Hieraan wordt lang niet door elke student evenveel tijd besteed, maar gemiddeld zal men hieraan voor zijn Masters-graad ruim twee maanden werken en voor zijn Ph.D. omstreeks negen maanden. De gebruikte onderzoeksmethoden zijn gewoonlijk ontleend aan de sociale wetenschappen. Als onderwerp kiest men vaker de organisatie van de voorlichtingsdienst dan de wijze waarop de voorlichtingsboodschap gebracht kan worden, o.a. omdat men voor het eerstgenoemde onderwerp zijn gegevens vaak kan krijgen door middel van een schriftelijke enquête onder voorlichters. Voor het tweede onderwerp zal men gewoonlijk veldwerk moeten verrichten en het Amerikaanse onderwijsstelsel geeft de student niet zoveel vrijheid, dat hij de universiteit gemakkelijk enkele maanden kan verlaten. In de verslagen van deze onderzoeken wordt in de regel veel aandacht besteed aan de betekenis van de conclusies voor de praktijk van de voorlichting, maar slechts weinig aandacht aan de betekenis voor verder onderzoek. Dit is een aanwijzing, dat zelfs in Amerika het voorlichtingsonderzoek nog niet tot volledige rijpheid is gekomen.

Ondanks het feit dat dit onderwijsprogramma sterk gericht is op de Amerikaanse omstandigheden, verdient het m.i. wel aanbeveling ook een enkele Nederlander de gelegenheid te geven dit programma te volgen. De Amerikaanse studenten zijn vrijwel zonder uitzondering enthousiast over hetgeen hun daar wordt geboden.

Aan de Landbouwhogeschool in Wageningen worden sinds kort enkele aspecten van het leiden

VERANDERINGEN IN DE AMERIKAANSE LANDBOUWVOORLICHTING

van grote organisaties gedoceerd door drs. VERBURG (bedrijfsleer). Ook wordt er thans aandacht geschonken aan de wijze waarop de voorlichtingsboodschap gebracht kan worden in de colleges van dr. KOOY (groepsbeïnvloeding), drs. GRADER (Community Development), ir. PERK (landbouwvoorlichting in tropische gebieden), ir. MALTHA (publiceren) en drs. SCHROEVERS (voordrachtstechniek). De studenten, die overwegen een werkring in de voorlichting te zoeken, maken echter nog niet allen gebruik van de mogelijkheden die hen op dit gebied geboden worden. Een deel van hen meent dat het aanbeveling verdient alleen de inhoud van de voorlichtingsboodschap te bestuderen.

SAMENVATTING

De Nederlandse landbouwvoorlichting heeft zich in het verleden in hoofdzaak gericht op de verschillende bedrijfsonderdelen, maar in de laatste jaren is zij meer aandacht gaan schenken aan het bedrijf als geheel. In de Verenigde Staten gaat men echter nog verder, doordat de voorlichting daar ook aandacht schenkt aan de andere aspecten van het gezinsleven en aan de ontwikkeling van het platteland als geheel. Bij ons is de zorg hiervoor verdeeld over een groot aantal instanties, waartussen de onderlinge samenwerking wel eens wat te wensen overlaat, zodat soms enkele aspecten van de ontwikkeling van het platteland en het plattelandsgesin verwaarloosd worden.

De nadelen van deze verbrokkelde aanpak worden in sommige delen van ons land beperkt doordat de stafleden van alle organisaties, die zich met de ontwikkeling van het platteland bezighouden, regelmatig samenkomen. Op plaatselijk niveau kunnen dit b.v. zijn: assistenten van de land- en tuinbouwvoorlichtingsdiensten, vertegenwoordigers van de Cultuurtechnische Dienst, directrices van huishoudscholen, huishoudelijke voorlichters, kerkelijke jeugdleiders, hoofden van lagere landbouwscholen, sociaal-culturele vormingsleiders van de buurthuizen, agrarisch-sociale voorlichters enz.

Nu wordt het werkterrein van de Amerikaanse landbouwvoorlichting nog ruimer, doordat zij meer voorlichting gaat geven aan de stedelijke bevolking en over de verhandeling en verwerking van landbouwprodukten.

Het zwaartepunt bij de programmering ligt op plaatselijk niveau bij het overleg tussen de voorlichters en de plaatselijke leiders. Nu gaat men echter meer aandacht geven aan een nauwkeurige analyse van de situatie om de wezenlijke behoeften van de bevolking op het spoor te komen.

In de Verenigde Staten werkt de voorlichting in hoofdzaak met groeps- en massamethoden, maar voor de bedrijfseconomische voorlichting tracht men nu ook een groter deel van de boeren met individuele methoden te bereiken. Een dergelijke omschakeling blijkt in de praktijk echter nog wel enkele moeilijkheden met zich mee te brengen.

Bij de opleiding van voorlichters op plaatselijk niveau schenkt men veel aandacht aan de inhoud van de voorlichtingsboodschap. In de opleiding van de leiders van deze voorlichters ligt het zwaartepunt echter bij de organisatie van de voorlichting en de wijze waarop de voorlichtingsboodschap gebracht kan worden.

Wageningen, september 1959